

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Цыху Хуэфащэхэм Теухуа Дунейнсо Джэпсалтэ

Дунейнсо кьэрал зэгухъэныгъэм и зэхуэсу 1948 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м щылам кышщантат 217 А (III) зи бжыгъэ унафэмкӀэ.

Дунейнсо Кьэрал Зэгухъэныгъэм (ДКЪЗ) и Зэхуэсым егъэлур;

Дунейнсо цыхугъэм кыххуыбдэ дэтхэнэ зы цыхури зэгухъэныгъэри;

мы джэпсалтэр сытым щыгъун я нэгум щӀагъэтурэ мыбы кышщыхъщ цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ я нӀӀэ зэрытрагъэтым, хуащӀ лытгэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъуэгукӀэ зрагъэужьыну;

хэгъэгу кӀуэцӀхэми дунейнсоми кӀуэхукӀэ нэхъри зыщызужь амалхэр зыхуагъэщхъэнурэ мы зэгухъэныгъэшхуэм хэт кьэралхэм езым я лъэпкъхэри, я унафэм щӀагъэт нэгъуэщӀ кьэралхэм я лъэпкъхэри кызэщӀнуыбдэу, дунейнсом и дӀнӀэ щыпӀи мы цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ лъэну щызрагъэкӀуэным, кышщантгэным, щӀагъэзэщӀэным хуцӀэкъунхэу,

цыху хуэфащэхэм теухуауэ жылагъуэхэми лъэпкъхэми я зэхуэдэ идеал щанхъэхэр къэзыгъэуэ мы дунейнсо джэпсалтэр.

1-нӀ пычыгъуэ

Цыху псори щхъэхуити, я щыхъымрэ я хуэфащэхэмрэкӀэ зэхуэдэу кьалтхур. Акъылырэ зэхэщӀыкӀ гъуазэрэ яӀэци, зыр зым экъуэщӀ зэхэщӀэ яку дэлтэу зэхуытыгъы хуейхъщ.

2-нӀ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури зэхуэдэу хуитӀ мы джэпсалтэм хэт цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуигъэщхъэнэу, зыщыщ расэм, и фэм, цыхубз-цыхухъуу зэрыщыгъым, и бзэм, нӀыгъ диным, политичнӀэ е нэгъуэщӀ епӀтыкӀэу нӀэм, лъэпкъыу е цыху гупу кызыхъкӀам, мылӀкуу нӀэм, кышщальхуа-кыздальхуам емылгытауэ зэхэгъэжышхуэ, хуэгъэкӀуэтгэныгъэншэу.

КынӀэмыщӀауэ, кьэрал щхъэхуити, нэгъуэщӀым и унафэ щӀӀэти, щхъэхуитыжыгъэ (автономие) зымыпӀи, нэгъуэщӀу зы щхъэхуитыныгъэ лъахъэ зытелыи, сыт хуэдэрэ кьэралым и цыхуу щытми дэтхэнэ зы цыхум зэхэгъэжыгъэ хуащӀ хъунукъым зыщыщ кьэралым и политичнӀэ е юридическэ системэ е дунейнсо кьэралхэм я зэхуакум щӀӀэ статусым кыххъкӀыу.

3-нӀ пычыгъуэ

Псэуныр, щхъэхуитыныр, шынагъуэншагъэр хэти и хуэфащӀ.

4-нӀ пычыгъуэ

Хэти пщылӀыу пӀтыгъэ е пщылӀыпӀӀэ ибгъэт хъунукъым, сыт хуэдэ щӀыкӀэуи пщылӀыгъэр, пщылӀ пӀӀӀ-кьӀӀӀхуныр зымы хуэбдэ мыхъуну къуэдыщ.

5-нӀ пычыгъуэ

Хэти лъэщыгъэ епхъӀӀэ хъунукъым, залымыгъэкӀэ, цыхугъэм кьемызэгъу е и напэр зыгъэулышху хуэдэкӀэ удзекӀуэ, апхуэдэ тезыр теплъхъэ хъунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашцэ дэнэ щыпщы цыхуу, юридическэ лицоуэ кыщалтытэну.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури кэрал хабзэм и пащхьэ щызэхуэдэц иккIи кэрал хабзэм кэхъумэныгъэхэр зэхэгъэжыншэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхьэпэну хуитц, зэхэгъэжыншэу, зэхуэдэу хуэфашцэ мы джэпсалтэм кьемызэгъ, зэхэгъэж зыхэлъ Iуэхущафэхэми, апхуэдэ Iуэхущафэм сыт хуэдэуи тегъэгущхуэнми кыщахъумэну.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэц хабзэ нэхъыщхьэм е кэрал хабзэм кыриншэс цыху хуэфашцэхэр зыкьутэ Iуэхущафэ кыщыхьукIэ хуитыныгъэ зиIэ хеяцIэхэм зыхуигъэзэну, зыкьригъэхъумэну.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури лажьэ имыIэу яубыд, ягъэтыс е егъэзыгъэкIэ нэгъуэщI щыпщI яху хъунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхуми хуитыныгъэ иIэц и хуэфашцэхэр, и хуитыныгъэхэр щаубзыхукIэ иккIи езым зы лажьэ кыщыгтральхьэкIэ зыми фIэмылIыкI, зыми и унафэм цIэмыт, имытельхьэ хеяцIэ щхьэхуит псэхуитыр захуагъэкIэ иккIи нахуэуэ и Iуэхум пригъэштыну хуенну.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажьэ/щIапхьэджагъэ зыгтральхьэ дэтхэнэ зы цыхури зиухинжын зыхуэныкьуэну шынагъуэншагъэхэр зыщигъуэтыну хеицIэгъу нахуэм и кIэхуы, кэрал хабзэм тету ягъэкьуаншэхуи кIэ хейуэ кьалтытэр, мыхенфэ кьраптыркъым.

2. Хэти ягъэкьуаншэ хъунукъым, щицIэм щыгъуэ кэрал хабзэкIэ е Дунейпсо хабзэкIэ щIапхьэджагъэу ямыбжа зы Iуэху зэрищIам е ищIапхьэу кьащыхъу зэримыщIам щхьэкIэ. Хэти щIапхьэджагъэ щицIам щыгъуэ хуэгъэувау щыта тезырым нэхъыбэ тральхьэ хъунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум и гъащIэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыщIэ щыкIэхэм щхьэусыгъуэншэу зыри кыххээрыхъ хъунукъым, и напэм, и цIэм кьелусэ Хэти хуитыныгъэ иIэц мыпхуэдэ кыххээрыхъыныгъэхэм кэрал хабзэкIэ зыкьыцригъэхъумэну.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэц дэтхэнэ зы кэрал и щыналтэм щхьэхуиты щызекIуэну, щыпсэу.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэц езы и кэралри хэту дэтхэнэ зы кэралым иIапхьукIыну иккIи цIэрыщIэу нигъэзэжыну.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иIэц залымыгъэ/лей кыщрахым и щхьэр нэгъуэщI кэрал иригъэзыну, щхьэегъэзныгъэ амалхэр зыхуигъэщхьэпэну.

2. Ауэ пэжынэу политичнэу щымыт щIапхьэджагъэхэм е Дунейпсо кэрал зэгухьам и мурад, и бзыпхьэ кьемызэгъ Iуэхущафэхэм кыххэкI дауданпцэхэм щыгъуэ мы хуитыныгъэр зыхуэбгъэщхьэпэ хъунукъым.

15-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ зы къэралым и цыхуу щытыну.
2. Дэтхэнэ зы цыхур зицыхуу щыт къэралым щхъэусыгъуэншэу хэбгъэкI е нэгъуэщI къэралым и цыху хъуну илэ хунтыныгъэм хэбгъэн хъунукъым.

16-нэ пычыгъуэ

1. Зи ныбжъ ирикъуа дэтхэнэ зы цыхухъуми цыхубзми хунтыныгъэ илэщ къызыхэкIа лъэпкъым, зи цыхуу щыт къэралым е дину ифыгъым къыхэкI нэрыуэгъу къыхуэмыуву, хунту къишэнэу, дэкIуэнэу, унагъуэ нухуэнэу.
2. Зэрышэн-зэдэкIуэным теухуа зэзэгъыгъэр (нэчыхъыр), зэрышэнэу-зэдэкIуэнухэм езым я щхъэхунтыныгъэ нэжрэ я фIэфIныгъэ икIурэкIа яхуэр.
3. Унагъуэр, жылагъуэ-лъэпкъ псэукIэм и лъабжъэ нэхъыщхъэщI, жылэмн къэралми къехъумэр.

17-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ езым и унейуэ е нэгъуэщIхэр илэхъэгъуэу мыткъу зригъэлэну.
2. Дэтхэнэ зы цыхур щхъэусыгъуэншэу и мыткъу нэлэщIа е лъымылэсыф ицIы хъунукъым.

18-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум гунсысэ, зэханцIа икIи дин хунтыныгъэ илэщ. Мы хунтыныгъэм къызэщIеубыдэр и закъуэу е гуну, нахуэу е унейуэ (щэхуу) и тхъэхуэлэурыщIэнхэр, и динкIа ицIанхъэхэр нэрылъагъуу яригъэщIэн, игъээщIэн хунтыныгъэри.

19-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ зэрыхуейуэ гунсысэнэу, и гунсысэхэр къылуэтэнэу. Мы хунтыныгъэм хэтцI цыхур и гунсысэхэм къыхэкIкIа зыми къымыгъэгумэщIыну, къэралыгъуэ гъунапкъэхэм емылгыгауэ ицIэныгъэхэр, гунсысэхэр сыт хуэдэрей гъуэгуки и къэхутэн-къэпщытэн, зылэрыгъэхъэн хунтыныгъэри.

20-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хунтыныгъэ илэщ Iэцэншэу, зауэ-банэншэу зэхуэсынэу, хасэ нухуэнэу, ухуа хасэм хыхъэнэу.
2. Хэти зы хасэ хыхъэнэу ебгъэз хъунукъым.

21-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ занщIэу езым е хунту къыхиха и лIыкIуэхэм я IэкIа къэралым и зегъэкIуэн Iуэхухэм хыхъэнэу, хэлэбэнэу.
2. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ и къэралым цыхубэм къыхузэригъэщIэнцI амалхэр зэхэгъэжыншэу, псом хуэдэу зыхуигъэщхъэнэу.
3. Хыкумэт Iэщхъэтетныгъэм и лъабжъэр къэралым и цыхубэм и фIэишгъуэныгъэрщ. А фIэишгъуэныгъэр утыку къохъэр щэху ицIыкIэм тет хэхыныгъэ хуит захуэхуэ е цыхухэм я фIэишгъуэныгъэхэр щхъэхуит-псэхуити къызэрагъэлыгъуэфыну гъэнса нэгъуэщI ицIыкIэхуэ, зи ныбжъ ирикъуа цыху псомн яхуэзIухауэ, я Iэлэтхэми зэхуэдэ гуанцIа ялэуэ, илалъэ гъэнэхуакIа къытрагъээжхэмкIа.

22-нэ пычыгъуэ

Цыхубэ жылагъуэм зэрыщыщым елытауэ дэтхэнэ зы цыхум хуэфанцэ социалнэ къэхъумэныгъэ. Къэрал гуащлэкӀ е къэралыгъуэхэм я зэдӀэпыкъуныгъэкӀэ икӀи дэтхэнэ зы къэралым езым и гъэпсыклэмрэ и амалхэмрэ елытауэ дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц и напэрэ и цыхугъэрэкӀэ тыншу зэрызиужыныу экономикэ, социалнэ икӀи цӀэнхабзэ йуэхукӀэ зыхуэныкъуэну амалхэр ирагъэгъуэтыну.

23-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц лэжьэну, и йуэхур хуиту кыыхыхыну, зауагъэкӀэ икӀи хуэӀи амалхэмкӀэ лэжьэну икӀи йуэхуншагъэм кыщцахъумэну.
2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц зэхэгъэжыншэу зэхуэдэ йуэху панцӀэ зэхуэдэ лэжьанцӀэ кыратыну.
3. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц езыри и унагъуэри цыхум хуэфанцэн псэукӀэ иӀэу зыгъэпсэун, щыхуейм деж зылтыӀэсыфыну социалнэ хъумэныгъэхэмкӀэ цӀэгъэбыдауэ зы псэукӀэ амал къезытын зы лэжьанцӀэ хуэӀи кыӀэрыхъэну.
4. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц езым и флагъэ панцӀэ хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхиншэну, аӀхуэдэ зэхэнам хыхъэну, хэтыну.

24-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц зигъэпсэхуну, и нэгү зригъэужыныу, псом хуэмыдэу и лэжьэгъуэ пӀальэр цыху хуэфанцэ щанхъэм иту кыыхуагъэпсыну, пӀальэ гъэнэхуакӀэ и лэжьанцӀэри кыратурэ гъэпсэхуакӀуэ дэжӀыну.

25-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгъэ иӀэц езыри и унагъуэри узыншэн, тхъэгъуэ хуэфанцэ иӀэу псэун панцӀэ шхыныгъуэ, фанцэ, унэ икӀи медицинскэ дӀэпыкъуныгъэ иӀэуэтыну. Хэти хуитыныгъэ иӀэц, йуэхуншагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лыгъуабагъэ, фызабагъэ, жьыгъэ икӀи езым имыӀэщлагъэ йуэхугъуэхэм кыыхэкӀ амалыншагъэ, тхъэмыщкӀагъэ кыльтысу щытмэ кыщцахъумэну, кырагъэлыну.
2. Анэхэмрэ сабийхэмрэ хуитыныгъэ яӀэц хэхауэ кыкӀэлтыпӀтынхэу, кыдӀэпыкъунхэу. Зэрыша зӀӀ-зэфыз и бынун зэмыщхъэгъусэхэм кыльтхуауи щыррет, сабий псоми я зэхуэдэу, зэхэгъэжыншэу хуагъэщхъэпэр а зы социалнэ къэхъумэныгъэ амалхэр.

26-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхур хуитц гъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нэхъ мащӀэ дыдэу къапщтэмэ икӀи лъабжэ гъэсэныгъэр ахьшэншэц. ПӀэцӀэдзэ гъэсэныгъэр зумыгъӀэнкӀэ амал зимыӀуэ егъэзыгъуэщ. Техникэ икӀи йэцӀагъэ гъэсэныгъэр хэти хуэӀухагъэнуц. Ищцэ гъэсэныгъэр зэхэгъэжыншэу хэти хуэӀухауэ щытын хуейщ езым и сӀауш (талант) елытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цыхум и цыхугъэм икӀуу зригъэужыным хуэфӀыу гъэпсауэ икӀи цыху хуэфанцэхэмрэ хуитыныгъэ нэхьыщхъэхэмрэ хуащӀи щыхьыр, лытэныгъэр игъэльтыным, цӀингъэбыдэным хуэунэтӀауэ щытын хуейщ. Гъэсэныгъэм цыхухэр хуцӀингъэкъун хуейщ расэ псоми, лъэпкэ псоми, дин гуи псоми я зэхуакум гулытэ, зэгурыӀуэ, зэхуэфӀныгъэ, зэныбжэгъугъэ дӀэлыну икӀи мамырныгъэр кыихъумэн панцӀэ Дунейпсо Къэрал Зэгухъэныгъэм иригъэкӀуэкӀ лэжьыгъэм зригъэужыу щытын хуейщ.
3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур кыыхэзыхыну хуитыр, псом япэрауэ и анэ-адэрщ.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ иӀэц цыхубэм и цӀэнхабзэ гъащӀэм хуиту ныыхыхъэну, гъуазджэр зыхуигъэщхъэпэну, цӀэныгъэ зыужыныгъэм хэтыну икӀи ар зыхуигъэщхъэпэну.
2. Хэти хуитыныгъэ иӀэц езым кыигъэцӀа цӀэныгъэ, жьабзэ (литературэ), гъуазджэ йэцӀагъэхэм мыткъуу, пӀцӀуэ, цыхыхуэ кыпӀэкӀуэу хъуар кыыхуахъумэну.

Хэти хуураахэц мы джэпсалъэм кыныцыхэц цыху хуураахэхэмрэ хуитыныгьэхэмрэ шагьээшцэфыну зы социалнэ икн дунейсо гьэлсыклэ системэ шьэлэнү.

1. Хэти езым и цыхугъэм хуиту икӀи нкыуу зригъэужьыну амал къезыт цыхубэ жылагъуэми кӀэралми хуицӀэжыпхӀэ пцӀэрылтхэр иӀэц.

2. Хэги и хуэфашэхэр зышыхуигьэшхьэпкьэ икни и хунтыныгьэхэр шьэзрихьэпкьэ, нэгьгуэшцхэм я хуэфашэхэмр я хунтыныгьэхэмр хуэгьэпэжын, абыхэм шьыхь, льытэныгьэ кьыхуегьэццын икни демократичэскэ жылагьуэм зэдацтэ цэнхэбээр (этикэр), жылагьуэ гьэпсыкьэр, шьэлэкр егьэфьэпкьэуэным и амалхэр кьэхьума хьун пашцэ хэхуэу кьэрал хэбзэпкьэ гьэнэхуа гьунанкьэхэм епхуэу шьытц.

3. Даун иррехъу, мы цыху хуэфанцэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэцхьэнэ, зенхьэ хьунукъым Дунейнсо Къэрал Зэгухьам и гүрыль-гүрынцэхэмрэ и бзынхьэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

Мы джэпсальтэм кыхнубыдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурыбгъагъэ хъунукъым мыбы кышцигъэтыкIа хабзэ гъэувахэм щыц гъэр иIэтын, нукъэуну дэтхэнэ зы кьэрал, гъин, нэрыбгъи хуитыныгъэ ирит хуэдэу.